

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали X Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 12 травня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на Х Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

ISBN 978-617-8279-53-0

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

- чіткість цілей і правил – учні повинні розуміти, що саме від них очікується і за які досягнення вони отримують винагороду;
- поступове ускладнення – завдання повинні ставати дедалі складнішими, стимулюючи розвиток навичок та знань;
- мотиваційний зворотний зв'язок – регулярне визнання успіхів учнів сприяє підтриманню їхньої активності;
- орієнтація на особистісний розвиток – врахування індивідуальних інтересів, сильних сторін і потреб учнів;
- соціальна взаємодія – стимулювання командних форм діяльності, що сприяє розвитку комунікативних навичок та вмінню працювати у групі [3, с. 23].

У сучасних умовах, коли необхідно підтримувати мотивацію учнів в освітній діяльності, гейміфікація стає не лише ефективним інструментом викладання, а й важливим засобом психологічної підтримки учнів. Застосування ігрових технологій дає змогу створити позитивне освітнє середовище, в якому здобувачі можуть не лише здобувати знання, а й відчувати себе успішними, потрібними та активними учасниками освітнього процесу.

Отже, гейміфікація навчання географії є важливим напрямом модернізації освітнього процесу, що відповідає викликам сьогодення та сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості, здатної до адаптації, критичного мислення та творчого підходу до розв'язання життєвих завдань.

Список використаних джерел: 1. Закон України «Про освіту». Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 27.03.2025, підстава – 4246-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> 2. Іваненко О. Гейміфікація як інструмент мотивації учнів до навчання. *Педагогічний альманах*. 2020. № 3. С. 45–50. 3. Сидоренко Л. А. Гейміфікація у викладанні географії: нові можливості для мотивації учнів. *Географія та сучасність*. 2022. № 4. С. 23–30.

УДК 373.3/5.016:911-047.58]:37.018.43

Ткачук Надія

Nadia.tkachuk4@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО УРОКУ ГЕОГРАФІЇ

У сучасних умовах трансформації освітнього процесу, спричиненої цифровізацією та поширенням дистанційних форм навчання, зростає актуальність розробки ефективних моделей проведення уроків, зокрема й з географії. Географія як шкільний предмет формує в учнів просторове мислення, уміння працювати з картографічними матеріалами, критично осмислювати глобальні процеси та орієнтуватися в інформаційному просторі. Це потребує нових підходів до моделювання уроку, особливо в умовах дистанційного навчання.

Питання моделювання, окремі властивості й особливості цього процесу в педагогіці були об'єктом дослідження низки таких учених, як О. Дахін, Л. Калапуша, Л. Коваль, Є. Лодатко, В. Моляко, А. Семенова, В. Ясвіна та багатьох інших. Як свідчить аналіз теоретичних розвідок нині нараховується декілька принципів трактування поняття «моделювання»: моделювання, як можливість простежити за

розвитком подій, імітування реальної системи; як шлях створення спеціальних аналогів, тобто моделей; створення об'єкту доступного для ретельного та всебічного вивчення; як засіб узагальнення наукового матеріалу тощо [2].

З урахуванням основних положень педагогічного моделювання, моделювання уроку слід розглядати як складний, динамічний та багатоаспектний процес, спрямований передусім на цілеспрямоване проєктування змісту, структури, методів і засобів навчання з метою досягнення високої якості освітнього процесу та очікуваних результатів навчальної діяльності, відповідно до освітньої мети, вікових особливостей учнів і технічних можливостей навчального середовища.

Теоретичні основи моделювання спираються на такі принципи, як системність, послідовність, інтерактивність, варіативність та орієнтація на досягнення очікуваних результатів навчання. У дистанційному форматі до них додається також принцип технологічної доцільності та візуалізації навчального матеріалу.

Структура дистанційного уроку географії не є прямим відтворенням традиційної форми навчального заняття, а виступає самостійною, адаптованою до цифрового середовища моделлю організації освітнього процесу [3]. Такий урок базується на принципах віддаленої взаємодії між учителем й учнями, що реалізується за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. На відміну від класичної моделі, де чітко простежуються макро- та мікроструктурні компоненти (етапи мотивації, засвоєння нового матеріалу, узагальнення, закріплення тощо), дистанційний урок формується за блочно-модульною структурою. Кожен блок виконує окрему функцію – організаційну, інформаційну, практично-діяльнісну, контрольну-рефлексивну – й може бути реалізований у різноманітних цифрових форматах: відеолекція, інтерактивна вправа, онлайн-обговорення, тестування тощо. Важливою умовою є залучення сучасних цифрових платформ – Google Classroom, Zoom, LearningApps, Kahoot, онлайн-мап та інших інтерактивних ресурсів.

Змістове й операційне наповнення блоків дистанційного уроку безпосередньо визначається його дидактичною метою та типом. Так, залежно від навчального завдання, урок може бути орієнтований на засвоєння нових знань, виконання практико-орієнтованих завдань або організацію інтерактивного спілкування, що стимулює розвиток критичного мислення та творчої активності учнів. Важливо, щоб освітнє середовище дистанційного уроку географії було цілісним і функціональним: воно повинно містити навчальний контент, який відповідає змісту чинної програми, а також ефективні інструменти для контролю та корекції знань [1]. До таких елементів належать дидактично обґрунтовані завдання для перевірки рівня засвоєння матеріалу, адаптаційні механізми для усунення прогалин у знаннях, а також інформаційно-довідкові ресурси – електронні бібліотеки, добірки додаткових джерел, інтерактивні карти тощо, які розширюють навчальний простір і сприяють поглибленню знань.

Ефективне моделювання дистанційного уроку неможливе без врахування педагогічних умов: підтримки мотивації учнів, створення ситуацій успіху, забезпечення комунікації між учителем та учнями, адаптації матеріалу до індивідуальних потреб. Важливо також формувати в учнів навички самостійного опрацювання інформації, інформаційно-комунікаційну та медіаграмотність.

Одним із ключових чинників ефективності дистанційного уроку географії є професійна готовність учителя до організації такого формату навчання. Педагог повинен не лише володіти сучасними цифровими технологіями, а й розуміти особливості педагогічної взаємодії в онлайн-середовищі. Роль учителя трансформується: він виступає не лише джерелом знань, а й фасилітатором, модератором освітнього процесу, організатором навчальної діяльності, консультантом і наставником. Учитель має вміти структурувати навчальний матеріал відповідно до принципів дистанційного навчання, адаптувати методи та прийоми

відповідно до цифрового формату, забезпечувати емоційну підтримку учнів та зворотний зв'язок. Також важливою є його здатність до самоосвіти, творчого пошуку та застосування інновацій у викладанні географії. Ефективність дистанційного навчання географії значною мірою визначається професійною компетентністю вчителя, його готовністю до впровадження інноваційних методів навчання та здатністю забезпечити якісний освітній процес в умовах цифрового середовища.

Отже, теоретичні засади моделювання дистанційного уроку географії створюють фундамент для якісної реалізації освітнього процесу в цифровому середовищі. Удосконалення цих підходів сприятиме не лише підвищенню ефективності викладання, а й формуванню в учнів ключових компетентностей XXI ст.

Список використаних джерел: 1. Бубир Н., Прасул Ю. Дистанційні освітні технології при викладанні курсу географії материків і океанів у закладах загальної середньої освіти. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2022. Вип. 36. С. 24–33. 2. Коваль Л. Концептуальні засади моделювання уроку в умовах нової української школи. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 69. С. 101–104. 3. Омельчук С., Степанова М. Трансформація структури сучасного уроку української мови в умовах дистанційного навчання. *Педагогічні науки*. 2021. Вип. 97. С. 12–21.

УДК 378:91(438)

Мандрик Ірина

mandryk2008@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ В ПОЛЬЩІ

Підготовка майбутніх учителів географії в Польщі здійснюється переважно в класичних університетах, а також у деяких педагогічних університетах (більшість польських педагогічних університетів забезпечують підготовку здобувачів вищої освіти за такими спеціальностями, як дошкільна освіта, початкова шкільна освіта, спеціальна педагогіка, соціальна робота, психологія). Навчання здійснюється за денною, заочною та вечірньою формами навчання. Професійна підготовка вчителів географії в Польщі передбачає фундаментальну підготовку з географії, доповнену блоком психолого-педагогічних дисциплін. У переважній більшості університетів здобувачі вищої освіти, що мають намір працювати вчителями географії, навчаються за спеціальністю «Географія», іноді за іншими географічними спеціальностями (наприклад, «Географія і управління простором»).

У Польщі тривалість навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти складає 3 роки, на другому (магістерському) рівні – 2 роки. Обсяг освітніх програм для першого рівня вищої освіти складає 180 кредитів ЄКТС, для другого рівня – 120 кредитів ЄКТС. Обов'язкова частина навчальних планів підготовки майбутніх учителів географії складає не менше 50 % на бакалаврському рівні й не менше 25 % на магістерському рівні. Вибіркові дисципліни пропонуються здобувачам освіти у вигляді каталогу вибірових освітніх компонентів (ОК), а на старших курсах ще й як блоки ОК різних спеціалізацій. Тривалість практичної підготовки дуже варіює у різних університетах. Підготовка до педагогічної діяльності може здійснюватися як на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, так і на другому (магістерському) рівні. Програма педагогічної підготовки складає не менше 25 кредитів ЄКТС.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Пугач Сергій	Територіальні аспекти дослідження соціальних інтернет-мереж	3
Дронова Олена	Екологічний слід як маркер екологічної та економічної безпеки	5
Нємець Олексій	Socio-geographical aspects of the evolution of the creative economy	9
Влах Мирослава	Географічне назовництво й геополітика	13
Овчаренко Гліб, Сегіда Катерина Криволапов Валерій	Про різноманіття визначення та суть ідентичності як ресурсу для розвитку регіонів	17
Маковецька Лариса	Обґрунтування методики суспільно-географічного аналізу людського капіталу	19
Потапова Алла	Соціально-економічний розвиток територій у науково-теоретичному контексті формування освітніх програм вищих навчальних закладів	22
	Зниклі села Волинської області	25

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Іспанією	27
Грицевич Володимир	Методика метризації соціально-економічного стану регіонів із метою оцінки їх потенціалів	31
Pohrebskyi Taras	The Development of Greenfield Projects in the World	33
Pohrebskyi Taras	The Involvement of Greenfield Lands in Ukrainian Post-War Reconstruction	35
Слащук Андрій	Оцінка сучасного стану демографічного розвитку міста Луцька (2001–2024 роки)	37
Сук Олена, Залуська Марія, Поручинський Володимир Яроменко Оксана	Розвиток міських агломерацій України в умовах децентралізації	38
Волков Денис, Ключко Людмила Гаєріков Артем, Телебєнєва Євгенія Кощук Ольга	Житлове господарство Рівненщини: суспільно-географічний аспект	40
	Стан і перспективи розвитку роздрібної торгівлі Харківської області	42
	Територіальні особливості виробництва кукурудзи в Україні	46
	Проблеми та перспективи розвитку галузей рослинництва Рівненської області	50
Сосницька Ярослава	Агрокластери як інноваційна форма розвитку агробізнесу в Україні	53

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Гукалова Ірина	Пріоритети просторового планування ЄС та їх сприйняття в Україні в умовах війни	56
Палеха Юрій, Маслова Марія	Функціональне зонування як інструмент регулювання просторового розвитку територіальних громад і населених пунктів	58
Ходико Дмитро	Оцінка ступеня поляризації розвитку регіонів та громад із використанням тесту Ешмана	60
Сегіда Катерина, Чехов Сергій	Теоретичні аспекти використання гравітаційної моделі Хаффа для оптимізації просторової структури системи споруд цивільного захисту населення м. Харкова	63
Хоменко Діана	Просторові та перцепційні трансформації прифронтових міст на прикладі Лиману Донецької області	67
Омельченко Наталя	Післявоєнне відновлення слабоурбанізованих територій (на прикладі Херсонської області)	70
Кравченко Катерина	До питання теоретичних та прикладних досліджень міських агломерацій	73
Нікон Ольга	Проблеми та перспективи використання перцепційного підходу при вдосконаленні міських просторів	77
Маляренко Костянтин	До питання стійкості економічного потенціалу регіону	80
Бобир Владислав	Ідентичність міста у цифровому просторі: потенціал впровадження регіонального домену .kyiv	83
Кравченко Катерина	Модель реалізації функцій міської агломерації: теоретико-методологічні засади та стратегічні орієнтири	85
Колосов Сергій, Телебєнєва Євгенія Сябренко Олег	Вплив війни на експортний потенціал України	91
	Відновлювана енергетика у розвитку регіонів України: стратегічні орієнтири	94
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Виклики міжмуніципального співробітництва в сучасних умовах (на матеріалах Луцької міської територіальної громади)	95
Слащук Андрій, Трофимчук Денис	Соціально-економічні чинники розвитку міста Луцька впродовж 1991–2024 років	97

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ

Жаронкін Валентин	Міграційні стратегії українських ромів у країнах Європи	99
Перевозник Анастасія, Мандрик Ірина Венгрин Дар'я	Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах війни	100
	До питання вимушених міграцій українців як чинника зміни розселенської структури (на прикладі країн ЄС)	103

Думнов Олександр	Особливості запровадження інституційного підходу в регулюванні ринку праці	105
Залуська Марія	Освітні та трудові виклики для українських біженців за кордоном	108
Сук Олена	Вплив збройних конфліктів на динаміку вимушеної міграції	109
Сук Олена, Залуська Марія, Музичук Юрій, Слащук Андрій	Міграція молоді з України: основні причини	111

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Khilchevskiy Valentyn, Hou Jingyao, Zabokrytska Myroslava	China's water resources: status, use and management	113
Тарасюк Ніна, Малащук Петро Павловська Тетяна	Зміна температури повітря в Україні: причини та наслідки	117
	Багаторічна (1974–2023 рр.) динаміка місячних сум опадів на метеостанції Луцьк (Волинська область, Україна)	119
Карпюк Зоя, Чижевська Лариса, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природоохоронні об'єкти басейну річки Полонка	123
Щесюк Єлизавета, Стельмах Валентина	Аналіз гідрологічних особливостей річки Інгулець	126

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Гендерний чинник у геополітичній, суспільно-господарській та культурно-освітній сферах Гетьманщини (туристичний контекст)	130
Smyrnov Ihor, Lyubitseva Olha	Polskie nekropolie w Polsce i w Ukrainie jako zasoby turystyczne i czynnik rozwoju ukraińsko-polskiej turystyki po wojnie	135
Ільїн Леонід	Регіональний розвиток туризму: програмно-цільовий аспект	144
Стешенко Леся, Савченко Ірина Гоцька Владислава, Гринюк Діана	Основні тенденції гейміфікації туризму	147
	Інстаграмність як фактор розвитку рекреаційно-туристських ресурсів: просторовий аналіз українських дестинацій	150
Майстер Андрій, Куницький Михайло Смик Оксана	Проблема овертуризму в країнах Європи	153
	Гастрономічний туризм: роль закладів харчування у формуванні туристичного досвіду	156
		211

Джаман Ярослав	Народні доми – важливий ресурс і чинник розвитку етнічного туризму (на прикладі міста Чернівці)	158
Питуляк Мирослава, Питуляк Микола Похила Юрій, Поплавська Інна Ільїна Ольга	Рекреаційно-оздоровчі ліси Хустського ЛДГ: сучасний стан та використання	159
	Малі міста Тернопільської області як об'єкти туристичної активності	162
	Геопросторовий аналіз, типізація й можливості застосування озерних сапропелів Рівненської області у санаторно-курортному господарстві	165
Зінчук Борис, Новосад Оксана Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор Гоц Тетяна, Потапова Алла Потапова Алла, Семенюк Роман	Туристсько-рекреаційний потенціал Ковельського району: ресурси, можливості, перспективи	169
	Музейні установи Ковельського району Волинської області як елементи індустрії гостинності	171
	Туристичний потенціал Львівської області	174
	Екотуризм як один із перспективних напрямів розвитку територіальних громад	178

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Маковецька Лариса, Назарук Назар	Географічні компетентності краєзнавчих досліджень транспортної системи у шкільному курсі географії	180
Мельник Іванна, Ткачук Надія Озюк Уляна, Ткачук Надія	Використання веб-сервісу Google Maps на уроках географії	182
	Можливості використання Liveworksheets на уроках географії в умовах дистанційного навчання	184
Ткачук Надія, Тарасюк Злата Ткачук Надія	Поняття гейміфікації в освітньому процесі з географії: сутність, цілі та основні принципи	186
	Теоретичні засади моделювання дистанційного уроку географії	187
Мандрик Ірина Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Система підготовки вчителя географії в Польщі ...	189
	Особливості використання компетентнісно орієнтованих завдань у шкільному курсі географії	192
Кулик Катерина, Потапова Алла Яресько Анна, Ткачук Надія Мельничук Максим, Лажнік Володимир Дубич Богдан, Потапова Алла Кошляцький Дмитро, Ткачук Надія	Використання електронних ресурсів для перевірки знань учнів на уроках географії	193
	Використання інтерактивних методів при вивченні загальної географії у 6 класі	194
	Особливості використання картографічного складника в шкільному курсі географії	197
	Проблеми використання штучного інтелекту учнями у закладах загальної середньої освіти	199
	Курс географії як складник шкільної медіаосвіти	200

**Поручинська Ірина,
Стельмашук Назар,
Скороход Орест
Куцевич Артур,
Поручинська Ірина
Кужель Ілля,
Мужичок Юрій**

Використання віртуальних дошок в освітньому процесі	203
Використання навчального відео на уроках географії	204
Використання інформаційно-комунікаційних технологій у позаурочний час	205

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: *В. Й. Лажнік*
Коректура: *С. О. Пугач*
Обкладинка: *Н. Бринчук*

Підписано до друку 14.05.2025 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 17,61. Зам. 210. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М.
Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП
Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на X Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3.30/33(082)